

הלכות עירובין שמחשמת תרצא

כשרשות הרבים באמצע כמו שהיה במשכן אף על פי כן אסרו חכמים כאן כדו שלא תתקיים מחשבתו^א שנתכוין לפנות הפירות מחצר זו שאם נחיר לו להושיטין לחצר אחרת הרי נתקיימה מחשבתו ויש לגזור שמהא פנים אחרת ישליכן לרשות הרבים אבל כשמהוויה לאותה חצר כיון שלא נתקיימה מחשבתו אין לגזור כלום בזה^ב:

ג. כמה דברים אמורים כשהוציאה לרשות הרבים אבל אם הוציאה לכרמלית מותר להושיטה אפילו לחצר אחרת שבכרמלית לא גזרו גזרה זו^ג משום שהיא גזרה לגזרה^ד:

שממא דין ארבע אמות ברשות הרבים וכו' סעיפים:

א. כל אדם יש לו ד' אמות ברשות הרבים שיכול למלטל בהם^א שנאמר^ב שבו איש תחתיו ולמדו מפי הקבלה^ג שזה נאמר לענין מלטול שלא ימלטל כל אדם ברשות הרבים אלא כמדת תחתיו^ד דהיינו כמדת אורך גופו שהוא ג' אמות ואמה כדו לפשוטו כה ידיו ורגליו^ה לפיכך מודדים לו באמה שלו^ו דהיינו (ממרפיקו) (שקרוין עלנבוגיין כל"א) עד ראש אצבע הארוכה הנקראת אמה על שם זה^ז.

הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו שהרי כד' אמות שלו יש בהן כדו פשטות אורך גופו וידיו ורגליו ואם הוא ננס באיבריו^ח דהיינו שאמתו קטנה וגופו גדול^ט ונמצא שלא יספיקו לו ד' אמותו ונתנים לו ד' אמות בינוניות של כל אדם שכל אחת מהן ששה מפרחים.

ובין שמודדין לו אמות בינוניות ובין שמודדין לו אמות שלו מודדין אותו מצומצמות להחמיר^י:

ב. ארבע אמות שאמרו הן ואלכסונו^א דהיינו אלכסון של ד' על ד' שהוא ה' אמות וג' חומשי אמה^ב לפי שבמגרשי הערים שהן מרובעים ויש להם זווית שהרי נאמר^ג בהם את פאת נגב וגו' ופאה היא זווית^ד נאמר בהם זה יהיה להם וגו' ודרשו חכמים^ה כזה יהיה כן שובתי שבת כגון רשות היחיד שהוא ד' על ד' יהיה ג'כ מרובע שתהיינה בו זוויות^ו וכן אלפים של תחום שבת הן מרובעות ולא עגולות כדו שישתכר הזוויות^ז וזבי העברה ד' אמות ברשות הרבים שלא שייך ריבוע ועיגול צריך שיהא שם האלכסון של ריבוע^ח שהאלכסון הוא העודף שיש במשך המרובע מחמת הזווית.

ויש מי שאומר^ט שמד' אמות עד ה' וגו' חומשים פטור אבל אסור מדברי סופרים [ו]יש

י כדלעיל סי' שמו ס"ו.
יא רב חזקוני ב, א.
יב רש"י שם ד"ה מחשבתו. מ"א ס"ק א.
יג שורט.
יד כ"ג סוף הסי'. מ"א ס"ק ה. ונתבאר בקי"א ס"ק ג.

סימן שמש
א רבא עירובין מה, א (ולמלטל לכו"ע ד' אמות). מור ושו"ע ס"א. וראה לקמן סי' שצג ס"ב לענין ד' אמות של תחומין - ב' הענות.
ב שמת מה, כמ.
ג שבת צג, ב (נמרא נגזיר לה). עירובין מה, א ושם נא, א (שלמורים נפסקו זה ד' אמות). רמב"ם הל' שבת פ"ב הסי'. וראה לקמן סי' שצג ס"א.
ד ברייתא עירובין מה, א.
ה רבי מאיר שם. רמב"ם שם. מ"א ס"ק א.
ו רב פפא שם. מור ושו"ע שם.
ז מנחות ז, א. וברש"י שם ד"ה זו אמה. וראה ר"ק והקאל מה, ה.

ח רב פפא שם. רמב"ם שם.
ט רש"י שם ד"ה משום דאיכא. מ"א ס"ק ג.
י ב"י ברע"ט רש"י שם ד"ה לרבי יהודה והרמב"ם שם. מ"א ס"ק א. ועיי' ב"י. וראה לקמן סי' שצג ס"ג לענין ד' אמות של תחומין - ב' הענות. וראה אלה נמצא ס"ק ב ואלה רב ס"ק א.
יא רב אחא בר יעקב עירובין נא, א. מור ושו"ע ס"ב.
יב הרשב"א המדויק ראה לקמן סי' שצג ס"ג.
יג כבודי לה, ה.
יד רש"י עירובין שם ד"ה פיאות כתיב.
טו ברייתא שם.
טז כדלעיל סי' שנה ס"א ובק"א שם ס"ק א.
יז כדלקמן סי' שצג ס"ה. וכן כד' אמות של תחומין כדלקמן סי' שצג ס"ב.
יח רש"י שם ד"ה הן ואלכסונו עיי' במה שכתבתי בס"י שמה קי"א ס"ק א.
יט רמב"ם הל' שבת פ"ב ר"ח"ס. רעה רב' שבמור ושו"ע שם.

הרצב

הלכות עירובין שמט

לחוש לדבריו¹⁰ אבל תוך ד' מותר לכתחילה¹¹ אפילו ליטול מתחלת ד' ולהניח בסוף ד'¹² רק שלא יוציא חוץ לד':

ג. המעביר ד' אמות ברשות הרבים אינו חייב אלא אם כן העביר בהליכה אחת אבל אם עמד בתוך ד' אמות וחזר והלך פטור כמה דברים אמורים כשעמד לפשוט¹³ אבל עמד לתקן משאו¹⁴ הרי זה כמהלך.

ומדברי סופרים אסור להוציא חפץ חוץ לד' אמות¹⁵ אפילו בעומד¹⁶ או יושב לפושט¹⁷ תוך ד' אמות או אפילו מניח החפץ בארץ תוך ד' אמות וחזר ומוליכו חוץ לד' אמות גזרה שמא יעבידנו ד' אמות בהליכה אחת¹⁸.

ואפילו בכרמלית גזרו על זה¹⁹ בעצומו של יום ממעם שיתבאר בס' שני"ב²⁰ אבל בבין השמשות לא גזרו על זה בכרמלית אפילו לדבר הרשות²¹ אבל ברשות הרבים גזרו על זה אפילו בבין השמשות²² אפילו לדבר מצוה²³ לפי שבקל יוכל לבא לזיי אסורו של תורה שיעבידנו ד' אמות בהליכה אחת.

וכן ממעם זה גזרו על הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים ע"י זה עוקר וזה מניח אפילו בבין השמשות לדבר מצוה²⁴ וכן על הוצאה כלאחר יד²⁵ כמ"ש בס' ת"ט²⁶:

ד. וכל זה כשאדם אחד מוציא חפץ חוץ לד' אמות אלא שעושה הנחה בינתים²⁷ אבל מותר לו לאדם לעקור חפץ מרשות הרבים וליתנו לחבירו שאצלו בתוך ד' אמותיו וחבירו יתנו לחבירו שאצלו אע"פ שהחפץ הולך כמה מילין ברשות הרבים כיון שכל אחד אינו מעביר ד' אמות²⁸.

ובלבד שלא יוציאו החפץ חוץ לתחום העיר שקנה בה החפץ שביתה²⁹ אלא אם כן הוא חפץ של הפקר שאינו קונה שביתה כלל³⁰:

ה. ומכל מקום אין היתר זה שנתנו לחבירו וחבירו לחבירו מועיל אלא לענין מלטול חוץ לד' אמות בכרמלית או ברשות הרבים אבל לא לענין מלטול מרשות היחיד לרשות הרבים או לרמלית³¹ (אפילו אם אחד עומד בפנים ואחד בחוץ וזה שבפנים מושיט החפץ וזה שבחוץ נטולו מידו שזה עוקר וזה מניח אעפ"כ אסור מדברי סופרים³² אפילו

לב תוס' עירובין דף א ד"ה ואמאי. עברת הקדש שער ה. ס"ט מ"מ הל' עירובין פ"ו ה"מ. מ"א לקנן ס' הת ס"ק ג.
לג דמירי התם בעירוב. וראה פסקי אדה"ע ע' 209.
לד תוס' עירובין לג, א ס"ה והא. רא"ש עירובין פ"ג ס"ה.
לה רא"ש שם.
לו ס' זה בשמעי' ג. הניע לדינו. וראה שו"ע ס"ג פ"ג ונ"א שם ס"ק ג. וראה לעיל ס' רמא ס"א.
לז מ"ז ס"א א.
לח חסונה עירובין צה, ב כר' יתחדה. רמב"ם הל' שבת פ"ב הל' ג. מור ה"עה הא' בשמעי' ס"ג. שו"ע ס' שא סו"ב ע"יש בב"י שם ד"ה ומ"ש אם הם רבים (דקדיל דררי אף לדבר הרשות). ודגא כעולת שבת כאן ס"ק ג (שהמחבר התיר רק לדבר מצוה).
לט כזכרתי שם (או לאוקומתא רב אשי שם ולב"ע). מור הש"ע שם.
מ מור ונ"א ס"ק ד. ודללקנן ס' תא ס"א וש"פ.
מא ט"ז ס"ק א, ובס' רמ"י ס"ק ד.
מב כדלעיל ס' שמו ס"א וש"פ.

כ ביח ד"ה ומ"ש והרמב"ם. וחלת צבוי ס"ק ב. אליה אבי' ס"ק ג.
כא רמב"ם שם. מ"מ שם המ"ז בשם תוס' והרשב"א (עבודת הקדש שער ג ס"ב).
כב תוס' בשבת דף צט ט"ב ד"ה ואמאי.
כג ובה שבת ח, ב. רש"י שם ד"ה מראתר. מ"א ס"ק ג. וראה גם לעיל ס' שמו ס"א. ס' שמו ס"ז.
כד רש"י שם ד"ה והוא שיענוה.
כה ברייתא שם קנ"ג, ב. שו"ע ס"ה.
כו מ"א ס' רמ"י ס"ק מ.
כז רבינו יונה נתיב חי' (ענה, ג) בשם תשובת שר שלום (אוצר הגאונים, תשובות, קנ"ג, ב). הובא בב"י ד"ה כתב רבינו ירוחם. מ"א ס' רמ"י ס"ק ד. לעיל שם ס"א.
כח שבת שם. עולת שבת ס"ק ד.
כט רבינו ירוחם שם. שו"ע ס"ה.
ל סעיף ב.
לא מ"ז ס"ק א. ולדבר מצוה מותר גם הוצאה והדגמה בכרמלית, כמבאר במור הש"ע ס' תמ ס"ב. וכן בשאר אמורים דרבנן כדלעיל ס' רמא ס"א-ב.

הלכות עירובין שמטשנ

בכרמלית ואפילו לדבר מצוה כמו שנתבאר בס' של"א¹⁰¹ אלא אם כן משום כיוון כתביו הקודש כמו שנתבאר בס' ש"א¹⁰²):

ז היו שנים מקצת אמותיו של זה בתוך של זה¹⁰³ כגון שיש ביניהן ו' אמות¹⁰⁴ מביאין ואוכלים באמצע¹⁰⁵ ובלבד שלא יוציא כל אחד מתוך שלו לתוך של חברו היו שלשה והאמצעי מובלע ביניהם כגון שכין ב' ההיצונים שמונה אמות האמצעי מותר עם כל אחד מההיצונים כמה שד' אמות שלו מובלע בתוך שלהם והם אסורים זה עם זה:

שנ דין המוציא ראשו ורובו מרשות לרשות וכו' ד' סעיפים:

א עומד אדם ברשות היחיד ומוציא ידו לרשות הרבים ומטלטל שם חפצים שנומלן מכאן ומניחן כאן¹⁰⁶ ואין הוששין שמא ישבה ויביאם אליו לרשות היחיד¹⁰⁷ ובלבד שלא יעבירם ד' אמות ברשות הרבים ואע"פ שהוא עומד במקום אחד ברשות היחיד רק שבירו מולך החפץ ד' אמות ממקום שהיה מונח חייב¹⁰⁸ וכן עומד אדם ברשות הרבים ומטלטל חפצים ברשות היחיד ואין הוששין שמא יביאם אצלו¹⁰⁹:

ב כמה דברים אמורים שאין הוששין לכך כשהם חפצים שאינם צריכים ליה¹¹⁰ ברשות שהוא עומד בה¹¹¹ אלא ברשות שמטלטל בה בלבד כגון שעומד ברשות זו ופושט ידו לרשות השניה ונוטל שם מפתח ופותח בו שם¹¹² שאין המפתח צריך לו כאן ברשות שעומד בה אלא שם בלבד ברשות שהוא פותח בה וכן כל כיוצא בו משאר חפצים שאינם צריכים לו כאן אלא שם.

אבל לא יעמוד אדם ברשות היחיד ויוציא ראשו לרשות הרבים וישתה שם או להפך (א) אלא אם כן הכניס ראשו ורובו למקום שהוא שותה¹¹³ שכיוון שהוא צריך לאלו המים יש לחוש שמא ישבה ויביאם אליו¹¹⁴ וכן בכל כיוצא בה.

קונטרס אחרון

(א) משמעות הש"ע לפסוק כסברא הראשונה שהביא בסתם¹¹⁵ והיא דעת רוב הפוסקים עיין ב"י ומכלול הרי"ף והתוס', וידוע מ"ש מהר"ם¹¹⁶ שבכל מקום פוסקים¹¹⁷ בו עיין סמ"ע סי' כ"ה¹¹⁸ ובשגם שעכשיו שאין לנו רשות הרבים אין ג"מ מפלוגתא זו הילכך לא העתקתיה. והנה המג"א¹¹⁹ העתיק דברי הרא"ש¹²⁰ על אלא א"כ הכניס כו' וברא"ש מבואר דאראשו בלבד קאי.

א נגרא שם צמ, א אליבא דרבנא. רבא"ד הל' שבת פמ"ו הל' מ"ט שם. מ"א ס"ק א.
ד משנה שם. רנב"ם שם. מור וש"ע שם (לענין מפתח).
ה רב יוסף צמ, א שם. מור וש"ע שם.
ו עבודת הקדש שער ג ס"ה. ב"י ברש המינן.
ז הכניס במשנה שם קא, א. מור וש"ע שם.
ח חושנה שם צמ, א. מור וש"ע שם.
ט רש"י שם ד"ה בחפיצין. ר"ן שבת (ה, א) בשם התוס', מ"מ הל' שבת פמ"ו הל' ב, מש דרשב"א בעבודת הקדש שם, וברעת דר"ף. מור וריעה דא' בש"ע שם. וראה קו"א ס"ק א.

מג ס"ה. וראה באר הוטב שם ס"ק ג. וראה גם לעיל סי' שצו ס"ז.
מד סעיף נב.
מה חושנה שם ו(ח)ה, ב. מור וש"ע ס"ד.
מו רש"י שם ד"ה דהו שנים. מור וש"ע שם.
מז ראה לעיל סי' רנב קו"א סק"ה ד"ה לדינא שמשגג דטוטר שאמר לו שיביא, כדלעיל סי' שז ס"ז.

סימן שנ

א חושנה עירובין שם וסו חצו, ב. מור וש"ע ס"א.
ב רש"י שם ד"ה ובלבד. מור וש"ע שם.

צינונים לקונטרס אחרון

א כהר"ף, אם לא במקום שהתוס' חולקין.
ד ס"ק יט.
ה ס"ק ב.

א ובלעיל קו"א סי' שמה רס"ק א וש"י.
ב במדרכי כתובות סי' קע, וראה גם לעיל סי' רנב ס"ק ב. כללי הפוסקים וההוראה כלל ריו.